

רבי אליעזר פרק תשיעי נדרים

א מ"י פ"י מהלכות
שנוטות הל' ופ"ד
מ"ג מ"דס הל' א' חס
ל"אין רמב טו"ש ע"ד
סימן כ"ח סעיף כ'
א ב מ"י פ"ח מהלכות
מ"דס הל' ב' חס
ל"אין רמב טו"ש ע"ד
סימן כ"ח סעיף ט':

חוריה אור השלם

1. ויאמר ה' אל משה
במדבר לך שב מצרים כי
מטו כל האנשים
המקדשים את נפשך
שמות ר"ט
2. ויאלץ משה לשכח
את האיש ויחן את
עפרה ברו למשד
שמות ב' כ"ב
3. ויחך מקרע המלוכה
ויכרת את ברית ויבא
אתו כאלה ואת איל
האזר"ל לקח
ויחוקק לו י"ג
4. וגם הפלך
בביתו ויאמר קוד אשך
השבעת באלוהי וקש
את צרפו ויאמץ את
לבבו משבוב אל אלה
ישע"אל
5. ויבדו ה' ויבדו ויבדו
בת ציון ויבדו ע"י על
ראשם חזרו שקים
הורידו לארץ ראשן
בגדלת יחזקאל:
איכה ב' י

מוסף רש"י

ויאלץ משה. מדרשו לטון
אלה. נשבע לו שלא יח
ממדין כי אם כדאמרו
(שמות ב' כ"א). ואינו
בטל. שטעין מהס אמת,
שאל להס מורס טול
(רא"ח ב' שמו). נעשה
בתיבה נדרו דב"ר.
כאלו אמר שמי נשא
פליט כל ימי אפי',
דמפי' אדמיסי. הילך
פומחן נחמה. קול לעל
הא לא אמר קום שמי
נהה לפליט שמי טוס.
הילך טול טול ויחן
פומחן ט'. דהא לא אפי'
פפרמו אדמיסי (שם).
ויבבר מת. ולא היו טול
הילך פומחן ט'. והא
דקאמר שן טול שומחן
לעל (שם).

היא המודר הנאס מחבירו אין מסיירין לו אלא בפניו. איכא מ"ד
דדוקא כשהגדר לנורח חבירו נכדר נכדר משה ליטרו ליטרו
עמו להנאמו וכשנשע לנדרו לנדרו דמייתי בסמוך השיטה
למעלתו כדי שלא יצוהו אכל נדר שנדר שלא לנורח חבירו ממירין

לו שלא בפניו. ומסתברא דהא מילתא
חליא במאי דפליגי בירושלמי^(א) בעטמא
לאין ממירין לו אלא בפניו דאיכא מ"ד
התם דטעמא דמילתא מפני הנדר
כלומר שיבטיש מחבירו שהגדר היה
להנאמו ועכשיו רוצה שימירו לו והא
טעמא לא שייך אלא כשהגדר היה
להנאמו הא לאו הכי משמע דממירין
אזמו אפילו שלא בפניו מהיו איכא
^(ב) דיהיב טעמא התם מפני החשד
כלומר שמבירו שהוא מודר ממנו לא
יעד בהמירו וכשהוא נהנה ממנו
יחשדו שהוא עובר על נדרו והלא
טעמא אפי' נדר שהוא שלא להנאמו
חבירו אין ממירין לו אלא בפניו
דאיכא חשדו. וזו איכא בין הכי תמי
לישיב דלמ"ד מפני החשד כל שהודיעו
ממירין לו אפילו שלא בפניו דמו
ליכא חשדא ולמ"ד מפני הנדושה
אפי' הדיעוהו דוקא בפניו דכל שלא
בפניו ליכא נדושה: והיכא דהוי
בפניו ובעל כרחו של חבירו שפעס
דממירין נכדר שמינו להנאמו ודאי
חבירו אכל נכדר שהוא להנאמו ודאי
אין ממירין לו אלא מדעמו וכן כמד
ר"מ ז"ל. מהיו היכא שהמירוהו שלא
מדעמו אי שרי נדרו או לא לריכא
עיונא דכפרק השולם דדיעבד
הותר הגדר דלמרי' התם (גיטין ל"ה):
גבי התקין ר"ג סמיה נודרת ליתומים
וכי' ל"ש אלא שלא נשאת ופריעין
וליתוש דלמא אורל לגבי חס ושרי
לה ואי דיעבד נמי לא מהני כי אורל
גבי חס מאי הוי דהא נדר אלמנה
להנאמו ליתומים הוא אלא ש"מ דאפי'
להנאמו חבירו כל שהמירוהו דיעבד
מוחר וה"ג מדרשו ליה כנהדרין

לנדרקו ואי אפילו דיעבד אינו מותר היכי הוה שרי ליה לנדרקו לגזוי מילתא משמע דיעבד שרי. וכ"ה אכתי קשיא דנהי דיעבד
שרי לכתלה מיהו אסור ויכ"ה שרו ליה כנהדרין לנדרקו איכא למימר דלדבר מזהו ממירין ולנדרקו הוה מנטער ביותר כשלא היה
יכול לגלות ומתגטעל ע"י כך ממלאכת שמים וגם מזהו המלך שמלוה עליהם להמירו מזהו היא עליהם לקיים וכן מרלו נחוספות
ומ"מ משמע דיעבד מותר דאי לא מאי אהי ליה לנדרקו מאי דשרו ליה וכדמוכח נמי ההוא דגיטין. ואחרים אמרו שאין אלו
רציות לדעולס אפילו דיעבד אינו מותר שהרי הכתוב לוח נלדקו ומענישו נכדר כדמכ"ב וגם במלך נכוד נדר מרד אשר השניעו
באלהים וכן כמד הראב"ד ז"ל ולא וראה מה עלתה זו ונסנהדרין והיא דגיטין נמי לאו ראה היא דנדר אלמנה מכיון שנדרה
ליתומים מה תועלת יש למיעוקת באיסור פירוניה ועוד דהי קאמרין דלמא אורל לגבי חס ושרי לה ותמשו להיות מותרת ויתבאר
הדבר נחוספת גיטין כד"ס: **מתני'** יש דברים שהם כנוול ואינו כנוול. לפי שהוא כחולה נדרו נכדר דכיון דלמרי דאמר שאזיה רע משמע
כל זמן שאזיה רע ולפיכך כשמת או עשה שפחה שרי: **גמ'** נעשה כחולה נדרו נכדר. כדפרישית ומש"ה שרי אפי' בלא שאלת
חס. והכי איתא בירושלמי [פ"ט ה"ג] דלמרינן התם מפני שהוא כחולה נדרו נכדר כחומר קיום שאני נהנה לפלוגי כל זמן שהוא לובש שחורים
לכס לבנים מותר רבי זעירא בשם רבי יוחנן אף הוא אינו לריך שאלה לחס: ר' יוחנן אמר ככר מס וככר עשה שפחה קאמרין.
כלומר שמת קודם נדרו והוא ליה נדר טעות. וז"ע לרבי יוחנן היכי קמיני יש דברים שהן כנוול דכיון דככר מת לא דמי לנולד כלל:
תנא

ממנו בפניו ולריך שיתירו לו להסתכל בפניו ומפרס טעמא בירושלמי מפני החשד ומפני הנדושה דכיון דחבירו יודע שגדר הימנו אם לא ידע כמו כן כהמה יחשדו שמולל נכדו וגם לריך כהמה וכהוא בפניו מחירו
כעל כרחו וז"ל דעמו: **מתני'** יש דברים שהם כנוול. נחלים כנוול ואינו כנוול ופומחן כסן ואין חכמים מרין לו: אמרו ז"ל מת. נחמה סריך והא מיהו טול הוא: גמ' בירח נילד הוא. והילך ל"ר מאיר דשומחן נחמה אפיה:
נעשה כחולה נדרו בר"א. כאלו פירס כל זמן שאפיה קיים הלך לא הוי טול אכל תמי נגמר לא הוי הלך לריך המרה וכן משמע שפחה דממירין מקדמיני יש דברים שהם כנוול ואינם כנוול מכלל דשומחן לו וממירין לו אכל בירושלמי נרס
שמואל אמר משום נדר טעות ככר מת אכל ככר מת כל"ר אילני בשם ר"א מפני שהוא כחולה נדרו נכדר כחומר קיום שאני נהנה לפלוגי כל זמן שהוא לובש שחורים ומותר כלל המרה והכי קאמר
וברב מת. אמרו לו ככר מת אפיה וככר עשה שפחה הלך הוי נדר טעות מתקילא ויכי [פירוש] דממירין יש דברים שהם כנוול כחומר שפחה כנוול אפי' שאין כנוול נדרו ר"מ מת ככר טול לא מת ואין חכמים מודים לו ללא מרין
מת ככר אפי' לא מת הלך הוי משפיקא ויכי [פירוש] דממירין יש דברים שהם כנוול כחומר שפחה כנוול אפי' שאין כנוול נדרו ר"מ מת ככר טול לא נמי:

תוספות

קאמר המודר הנאס מחבירו: אמרו ז"ל בפניו. וז"ל מה דעמו מה היתה מה היתה מועלת לו ההמרה שלא בפניו ונסהדרין
לכתחילה וי"ל לנדרקו היה מנטער ביותר על שלא היה מנלה הסתעוה וזיה מתגטעל ומתגטעל חכמים והכי כמו לנדר
מזהו ועי"ל דמלוה על החכמים לפשות לטון המלך ולנדר מזהו ממירין כדפרישית: בירחיה נדרו ברב"ר. פירוש כמה
שהוא רע ויחי כמפרס דלקמן שאפיה קיים: רבי יוחנן אומר ובר"י מת. והוי נדר טעות ומותר כלל המרה והכי קאמר
ר"מ יש דברים שדמיה לנולד דמיהו כאלו מת אחר הנדר דאיכא למעשה אפיה לא הישקין וממירין ואמרין דממירין
למא מילתא נמת אמר הנדר וכן מרין כשעשה שפחה אטו היכא דלא עשה:

אין ממירין לו. לנדר אלא בפניו של מודר: כמדון לך. מהו כמדון
לך אלא הכי קא"ל כמדון נדרת לפני ימרו לך והתר לפני ימרו שאין
ממירין לו לאלס אלא בפניו וימרו הירו למשה שלא בפני מלכים
מפני אותן אנשים המבקשים להורגו ואמר (י) רבי תלמיד חסס מיפיר

תניא (א) המודר הנאה מחבירו אין מתירין לו
אלא (ב) בפניו מנה"מ אמר רב נחמן דכתיב
ויאמר ה' אל משה כמדון לך שוב (ב) מצרים
כי מתו כל האנשים אמר לו כמדון נדרת לך
והתר נדרך כמדון דכתיב זיואל משה אין
אלה אלא שבוכה דכתיב ויבא אתו באלה (ב)
וגם במלך נכוד נצר מרד אשר השביעו
באלהים (חיים) מאי מרדותיה אשכחיה צדקיה
לנכוד נצר דהוה קאכיל ארנבא חיה א"ל
אישתבע לי דלא מגלית עילוי ולא תיפוק
מילתא אישתבע (י) לסוף הוה קא מצטער
צדקיה בגופיה אישתל אישבועתיה ואמר
שמע נכוד נצר דקא מבין ליה שלח ואיתי
סנהדרין וצדקיהו אמר להון חיותון מאי קא
עביד צדקיהו לאו הכי (י) אישתבע בשמא
דשמאי דלא מגלינא א"ל איתשלי אישבועתא
[א"ל מתשלין אישבועתא] אמרי ליה אין
אמר להו בפניו או אפילו שלא בפניו אמרי
ליה בפניו אמר להון ואתון מאי עבדתון מאי
טעמא לא אמריתון (י) לצדקיהו מיד ישיבו
לארץ ידמו וקני בת ציון אמר רבי יצחק (י)
ששמעו כרים מתחתיהם: **מתני'** רבי מאיר
אומר יש דברים שהן כנוול זואינו כנוול
(י) ואין חכמים מודים לו כיצד אמר קונם
(י) שאני נושא את פלונית שאביה רע
אמרו לו מת או שעשה תשובה קונם לבית
זה שאני נכנס שהכלב רע בתוכו או
שהנחש בתוכו אמרו לו מת הכלב או
שהנחש כנוול (י) ואין חכמים מודים לו: **גמ'**
קונם שאני (נכנס לבית זה שהכלב) וכו' וכו' הונא נעשה כחולה
נדרו ברב"ר ור' יוחנן אמר (י) "ככר מת וככר עשה תשובה" ר' קאמר ליה
מתני

שנדרה הנחש הרי הוה כנוול (י) ואינו כנוול (י) ואין חכמים מודים לו: **גמ'**
קונם שאני (נכנס לבית זה שהכלב) וכו' וכו' הונא נעשה כחולה
נדרו ברב"ר ור' יוחנן אמר (י) "ככר מת וככר עשה תשובה" ר' קאמר ליה
מתני

לנדרקו ואי אפילו דיעבד אינו מותר היכי הוה שרי ליה לנדרקו לגזוי מילתא משמע דיעבד שרי. וכ"ה אכתי קשיא דנהי דיעבד
שרי לכתלה מיהו אסור ויכ"ה שרו ליה כנהדרין לנדרקו איכא למימר דלדבר מזהו ממירין ולנדרקו הוה מנטער ביותר כשלא היה
יכול לגלות ומתגטעל ע"י כך ממלאכת שמים וגם מזהו המלך שמלוה עליהם להמירו מזהו היא עליהם לקיים וכן מרלו נחוספות
ומ"מ משמע דיעבד מותר דאי לא מאי אהי ליה לנדרקו מאי דשרו ליה וכדמוכח נמי ההוא דגיטין. ואחרים אמרו שאין אלו
רציות לדעולס אפילו דיעבד אינו מותר שהרי הכתוב לוח נלדקו ומענישו נכדר כדמכ"ב וגם במלך נכוד נדר מרד אשר השניעו
באלהים וכן כמד הראב"ד ז"ל ולא וראה מה עלתה זו ונסנהדרין והיא דגיטין נמי לאו ראה היא דנדר אלמנה מכיון שנדרה
ליתומים מה תועלת יש למיעוקת באיסור פירוניה ועוד דהי קאמרין דלמא אורל לגבי חס ושרי לה ותמשו להיות מותרת ויתבאר
הדבר נחוספת גיטין כד"ס: **מתני'** יש דברים שהם כנוול ואינו כנוול. לפי שהוא כחולה נדרו נכדר דכיון דלמרי דאמר שאזיה רע משמע
כל זמן שאזיה רע ולפיכך כשמת או עשה שפחה שרי: **גמ'** נעשה כחולה נדרו נכדר. כדפרישית ומש"ה שרי אפי' בלא שאלת
חס. והכי איתא בירושלמי [פ"ט ה"ג] דלמרינן התם מפני שהוא כחולה נדרו נכדר כחומר קיום שאני נהנה לפלוגי כל זמן שהוא לובש שחורים
לכס לבנים מותר רבי זעירא בשם רבי יוחנן אף הוא אינו לריך שאלה לחס: ר' יוחנן אמר ככר מס וככר עשה שפחה קאמרין.
כלומר שמת קודם נדרו והוא ליה נדר טעות. וז"ע לרבי יוחנן היכי קמיני יש דברים שהן כנוול דכיון דככר מת לא דמי לנולד כלל:
תנא

ממנו בפניו ולריך שיתירו לו להסתכל בפניו ומפרס טעמא בירושלמי מפני החשד ומפני הנדושה דכיון דחבירו יודע שגדר הימנו אם לא ידע כמו כן כהמה יחשדו שמולל נכדו וגם לריך כהמה וכהוא בפניו מחירו
כעל כרחו וז"ל דעמו: **מתני'** יש דברים שהם כנוול. נחלים כנוול ואינו כנוול ופומחן כסן ואין חכמים מרין לו: אמרו ז"ל מת. נחמה סריך והא מיהו טול הוא: גמ' בירח נילד הוא. והילך ל"ר מאיר דשומחן נחמה אפיה:
נעשה כחולה נדרו בר"א. כאלו פירס כל זמן שאפיה קיים הלך לא הוי טול אכל תמי נגמר לא הוי הלך לריך המרה וכן משמע שפחה דממירין מקדמיני יש דברים שהם כנוול ואינם כנוול מכלל דשומחן לו וממירין לו אכל בירושלמי נרס
שמואל אמר משום נדר טעות ככר מת אכל ככר מת כל"ר אילני בשם ר"א מפני שהוא כחולה נדרו נכדר כחומר קיום שאני נהנה לפלוגי כל זמן שהוא לובש שחורים ומותר כלל המרה והכי קאמר
וברב מת. אמרו לו ככר מת אפיה וככר עשה שפחה הלך הוי נדר טעות מתקילא ויכי [פירוש] דממירין יש דברים שהם כנוול כחומר שפחה כנוול אפי' שאין כנוול נדרו ר"מ מת ככר טול לא מת ואין חכמים מודים לו ללא מרין
מת ככר אפי' לא מת הלך הוי משפיקא ויכי [פירוש] דממירין יש דברים שהם כנוול כחומר שפחה כנוול אפי' שאין כנוול נדרו ר"מ מת ככר טול לא נמי:

(א) [ומסתברא ספ"י ע"ה].
(ב) [מי חסו טו"ה לו].
(ג) [ד"ה אשכנז]. (ד) [ד"ה וממירין].
(ה) [ד"ה וממירין].
(ו) [מי חסו].
(ז) [מי חסו].
(ח) [מי חסו].
(ט) [מי חסו].
(י) [מי חסו].

הגהות הב"ח

(א) גמ' אלו כחלה בחבירי
וגם נמלך: (ב) א"ל שם
אשתבע ליה לנדרקו:
(ג) א"ל שם
הוה דאישתבע כחלה
דמאי ללא מגלית א"ל
איתשלינא אישבועתאי
אמר להון מתקין על
שבועתא אמרי ליה:
(ד) שם אמרינן ליה
לנדרקו: (ה) שם אמר
ר' יצחק קאמרין שמו:
(ו) שם אמר קיום שאני
ל"ל וכן לקמן: (ז) שם
ואינו טול: (ח) שם ור'
יוחנן אמר וככר מת:
(ט) שם קאמרין ליה:
(י) רש"י ד"ה כמדון לך
וכי' ואמר רבן במליאל
תלמי חסא אינו מודר
לנאמו. ר"כ ע"י לקמן נדר
פ"ט ע"ב: (א) ד"ה הוה
מנטער וכו' הנדר בדי
שדוהו שמו: (ב) ד"ה
שאזיה רע טולה נדרו
ברישות אפי' (ג) ד"ה
וכי' יוחנן וכו' והאכי
פומחן לו דכיון דככר
מת כשעשה שפחה הוה
ליה טעות:

גליון הש"ס

בר"י הוה תניא וכו'
דיהיב טעמא. ע"י לעיל דף
ז ע"ב כ"ה ד"ה נדוהו
בפני:

פירוש הרא"ש

המודר הנאה מחבירו. פי'
הי' אלניעו ממירין שגדר
לדעת חבירו אין ממירין
לו אלא בפניו כי דממירין
מטו אין תנין לנדר אלא
לדעמו נדר אין לתקו
כפניו דהיינו מדעמו דכיון
אין מדעמו מיהו אם
המירו שלא בפניו היא
המרה כדמיון נלדקו
שהיא לריך מודר והכי
מרי שלא בפניו נכדנכר
ואסור לתקו להמירו וכן
הלכו נעשות ממי אית
התקן ולשמה דהמדר
האלה לא משמע כפירושו
אלא משמע שגדר הנאה
ממנו בפניו ולריך שיתירו לו
כעל כרחו וז"ל דעמו: **מתני'** יש דברים שהם כנוול. נחלים כנוול ואינו כנוול ופומחן כסן ואין חכמים מרין לו: אמרו ז"ל מת. נחמה סריך והא מיהו טול הוא: גמ' בירח נילד הוא. והילך ל"ר מאיר דשומחן נחמה אפיה:
נעשה כחולה נדרו בר"א. כאלו פירס כל זמן שאפיה קיים הלך לא הוי טול אכל תמי נגמר לא הוי הלך לריך המרה וכן משמע שפחה דממירין מקדמיני יש דברים שהם כנוול ואינם כנוול מכלל דשומחן לו וממירין לו אכל בירושלמי נרס
שמואל אמר משום נדר טעות ככר מת אכל ככר מת כל"ר אילני בשם ר"א מפני שהוא כחולה נדרו נכדר כחומר קיום שאני נהנה לפלוגי כל זמן שהוא לובש שחורים ומותר כלל המרה והכי קאמר
וברב מת. אמרו לו ככר מת אפיה וככר עשה שפחה הלך הוי נדר טעות מתקילא ויכי [פירוש] דממירין יש דברים שהם כנוול כחומר שפחה כנוול אפי' שאין כנוול נדרו ר"מ מת ככר טול לא מת ואין חכמים מודים לו ללא מרין
מת ככר אפי' לא מת הלך הוי משפיקא ויכי [פירוש] דממירין יש דברים שהם כנוול כחומר שפחה כנוול אפי' שאין כנוול נדרו ר"מ מת ככר טול לא נמי:

